

K e r t o m u s hautaraunion kaivauksesta

Laitilan pitäjän Soukaisten kylän kansakoulun lähellä kesäkuun 2 - 6 p:nä 1953. Liitteinä 3 karttaa ja 2 opettaja Torsti Kaijalan tekemää karttaluonnosta sekä 4 valokuvaa (levyt 17527-17530). Löydökset KM 13279.

Sunnuntaina 22 p:nä helmikuuta 1953 ilmoitti maisteri Kusta Ala-Kaila Laitilasta puhelimitse allekirjoittaneelle, että Soukaisten kylässä oli kunnan työmaalla, soran ja kivien ajossa kansakoulun uudelle leikki- ja urheilukentälle löydetty joukko muinaisesineitä, mm. pronssisen astian kappaleita. Välitin tiedon intendentti Jorma Leppäaholle, joka matkusti paikalle suorittamaan löytöpaikan alustavan tarkastuksen. Tällöin hän sai haltuunsa työmiesten talteenottamat löydöt, joukossa lasisen juomasarven ja ns. Hemmoortyyppisen pronssiastian palasia, hopeaheloja ja joukon aseita (KM 13200). Esineet oli löydetty Soukaisten koulutalosta n. 200 metriä etelään olevasta kumpareesta, Laitilan kunnan maalta.

Löytäjät, työmiehet Yrjö Tuominen, Artturi Tuominen, Heimo Tuominen, Lauri Halminen, Voitto Tuomi, Santeri Tuomi, Arvo Mäki ja Martti Heinonen saattoivat antaa esineiden löytösuhteista verrattain hyvät tiedot, ja vielä varmemmat lienevät

Soukaisten koulun johtajaopettajan Torsti Kaivolan tekemät havainnot. Opettaja Kaivola teki muistin mukaan silmämääräiset karttaluonnokset hautojen - joita oli kaksi - sijainnista röykkiössä (karttaliite 4, poikkileikkaus) sekä esineiden asemasta ns. juomasarvihaudassa (karttaliite 5).

Näistä tiedoista käy selville, että kysymyksessä oli hävityksen kohteeksi joutunut hautaraunio, jossa oli ollut kaksi kiviarkkua ("holvia"), hautaa. Niiden sivut oli tehty ohuista punaisista hiekkakivilaaoista, joita oli ladottu päällekkäin, ja joiden katteena oli ollut suuret kivipaadet. Nämä paadet (karttaliite 3 ja kuva l.17530) olivat kesällä 1953 tallella koulun pihamaalla samaten kuin sinne oli koottu joukko hautojen hiekkakivilaakojakin. Mainittakoon heti, ettei röykkiön jälkikaivauksessa tavattu tällaisia hiekkakivilaakoja enempää ja että jäljelläoleva röykkiön osa oli rakennettu peltokivistä. Itäisemmän haudan (n:o 1, "juomasarvihauta") katepaasi oli katkenut kahtia jo ennen röykkiön hävittämistä ja opettaja Kaivola arveli juomasarven särkyneen sen painuessa haudan sisään.

Työmiehet olivat heti tehtyään ensimmäiset löydöt ilmoittaneet asian työnjohtajalle, joka taas oli tiedottanut siitä kunnanviranomaisille. Kuitenkin saatiin asiasta tieto Helsinkiin vasta monta päivää myöhemmin, ja siihen mentäessä olivat haudat kokonaan tuhoutuneet. Maisteri Leppäaho saattoi vain pyytää asiassa poliisikuulustelua (asiakirjat kertomuksen liitteinä), ottaa talteen löydökset ja kieltää jatkuvan soranoton paikalta. Talvisen ajan vuoksi oli jälkikaivaus jätettävä seuraavaan keuhkaan, ja suoritin sen kesäkuussa 1953.

Kysymyksessä oli luontaiselle kumpareelle tehty hautaraunio, josta koko pohjoisempi osa, samaten kuin itse kumpukin, oli poistettu. Jäljelläolava osa oli n. 6 x 9 metriä, ja tuntui mahdolliselta, että siinä saattaisi olla vielä koskematon hauta. Niin ei kuitenkaan ollut laita.

Röykkiötä peitti vahva turve, ja sen alla oli kerros pikkukiviensekaista maata, alempana sitten suurista kivistä tehty varsinainen röykkiökiveys. Turpeenalaisessa kerroksessa olivat kivet suureksi osaksi palaneita, ja siitä löytyi runsaasti hevosenhampaita ja karkeita koristamattomia saviastianpaloja. Sekä hampaita että saviastianpaloja oli sitäpaitsi painunut alempien suurien kivien lomiin. Paikkakuntalaisten kertoman mukaan on paikalla aikanaan ollut hevosten teurastuspaikka, ja varmaa on, etteivät hampaat senparemmin kuin saviastianpalatkaan ole kuuluneet itse hautauksiin. Viimeksimainitut palat lienevät lähinnä paikalla pidettyjen peijaisten tai uhritoimitusten muistoja. Samaa voi sanoa röykkiön laitaosasta, ruudusta F 2, löydetyistä veitsenkatkelmasta (13279:3) sekä kuutiokivistä (13279:2), joka löydettiin ruudusta D 3, aivan pintamaasta. Molempien löytökohta on merkitty karttaan n:o 1.

Kiviä oli röykkiön laitaosassa vain yhdessä kerroksessa (karttaliite 1), keskiosassa kahdessa (karttaliite 2) ja pohjoisreunassa, haudan n:o 2 kohdalla kolmekin kerrosta (kolmas alin merkitty sekä karttaan 1 ja 2 punaisella). Näiden punaisella merkittyjen alimpien kivien väliin jäävä mutka röykkiön laidassa merkitsee haudan n:o 2 toisen pään asemaa.

Aikaisemmin annettujen tietojen ja paikalla tehtyjen havaintojen perusteella on röykkiön alkuperäinen rakenne varsin hyvin

selvitettävissä. Alkuperäiselle maanpinnalle, luontaiselle vähäiselle kumpareelle on tehty kaksi matalaa kiviarkkua, joihin kumpaankin on sijoitettu vainaja polttamatta. Arkkujen sivut on tehty latomalla pieniä punaisia hiekkakivilaakoja päällekkäin ja katteeksi on sijoitettu suuret kivipaadet. Sensijaan ei käy selville oliko myöskin arkkujen päissä ollut hiekkakiviladelma. Arkkujen ympärille ja päälle on sitten kasattu kiviraunio, joka alunperin lienee ollut pyöreähkö ja n. 10-12 metriä läpimitaten.

Ainoa kaivauksen yhteydessä löydetty esine, joka mahdollisesti on kuulunut jompaankumpaan hautaukseen, on rautainen pinsetti (13279:1), joka löydettiin idänpuolisen haudan (n:o 1, "juomasarvihauta") kohdalta, poisajetun rökkiönosan alueelta.

Kaivauksen jälkeen ei rökkiötä ennastettu.

Kaivauksen yhteydessä suoritettiin seulontatyötä koulun kentällä niillä kohdin, joihin opettaja Kaivolän muistaman mukaan oli ajettu maata juuri rökkiön hautojen kohdalta, ja joihin maisteri Leppäähön käydessä Laitilassa oli pantu merkkipaalut. Tällöin saatiin talteen joukko juomasarven palasia (liitetty numeroon 13200), pronssiastianpaloja, miekansaialän kappale sekä muutamia hopeaheloja, jotka kaikki varmasti ovat kuuluneet "juomasarvihaudan" kalustoon. Lisäksi saatiin talteen joukko saviastianpaloja (13279:22-23), jotka ilmeisesti ovat rökkiöstä, joskaan ei itse haudasta, peräisin. Edelleen sain opettaja Kaivolälta hänen talteenottamansa määkappaleen tuotavaksi museoon, ja sitä tarkastettaessa löydettiin siitä lukuisia pieniä pronssiastianpaloja, pieniä tuohen-

ja kankaanpaloja. Näyttää siltä kuin astian ympärille olisi käärittä tuhta - ainakin yhdessä palassa on tuhta kiinni pronssissa -, mutta kankaanjäänökset ovat niin minimaaliset, ettei niiden asemasta pronssiastiaan nähden saata sanoa mitään. On tietenkin mahdollista, että vainaja on ollut peitetty kankaalla.

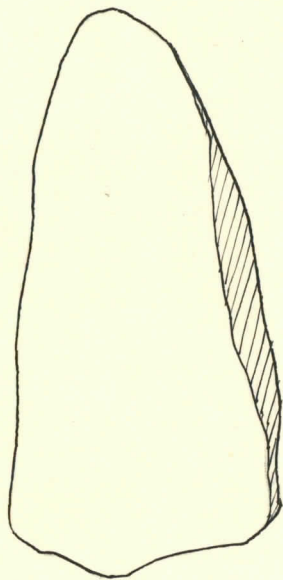
Koulun kentälle ajettu röykkiön hiekka ja sora on kaadettu $1/2 - 1\ 1/2$ metrin korkuisen kiviladelman päälle, ja on melko varmaa, että ainakin osa esineistä tai oikeammin niiden palasista on hiekan ohella valunut kivien lomiin saavuttamattomiin. Kun kenttä lisäksi on hyvin laaja, on mahdotonta ajatella koko alueen seulomista. Opettaja Kaivola lupasi kesän kuluessa koettaa löytää mahdollisia toisia kohtia, joihin röykkiön hiekkaa olisi kaadettu ja seulotuttaa sen, mutta ei ainakaan syksyyn 1953 mentäessä ollut niitä löytänyt. Vain yksi juomasarven pala on hänen toimestaan kaivauksen jälkeen saatu museoon.

Helsingissä 10 p:nä joulukuuta 1953

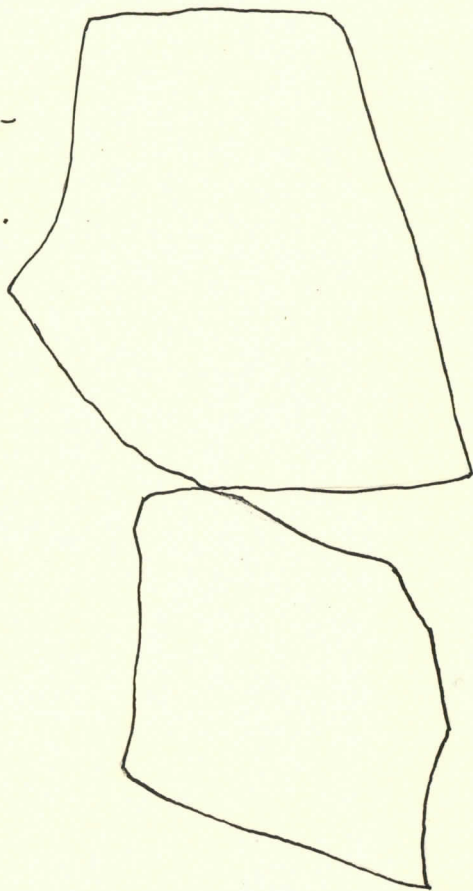
Ella Kivikoski

Lute № 3.

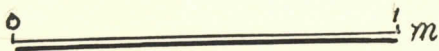
Laitila, Soukainen.
Hautapaadet kansakoulun
röykkiöstä. Haudan №1
(juomasarvihauta) paasi kah-
tia katkennut
Ella Kivikoski 1953.

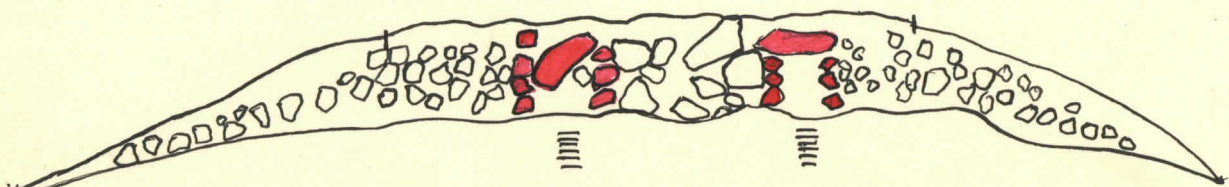
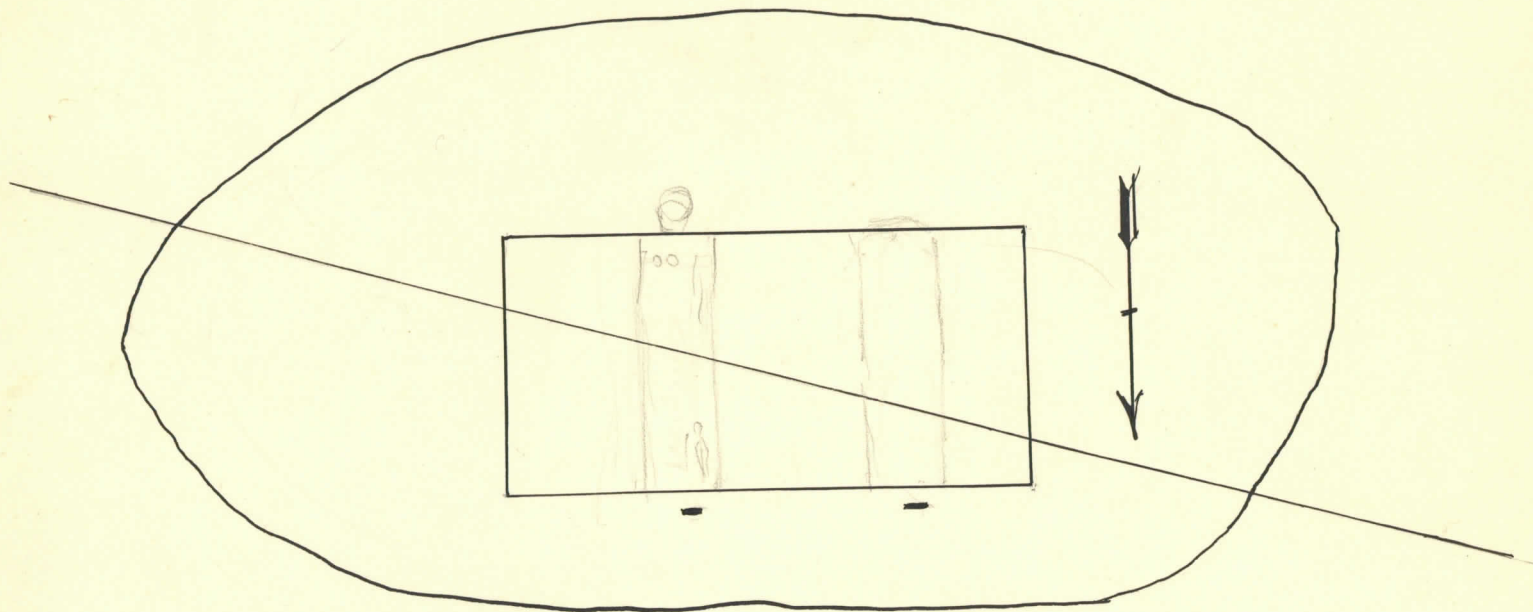
HAUTA 2

HAUTA 1.

Lite № 4.

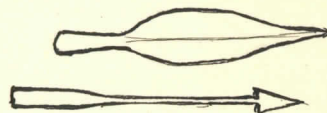
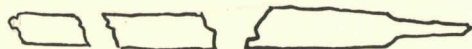
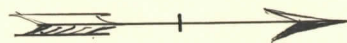
muona-
savi-
hauta.

Pöikälisikkäns pohjoisesta päin.

Opettaja T. Kivolan kartta-
luonnos.

Kivola otaksuu, että
kalepaasi olisi luhis-
tuksaan mershammit
läsin

Lite № 5.

K.ku-
pura

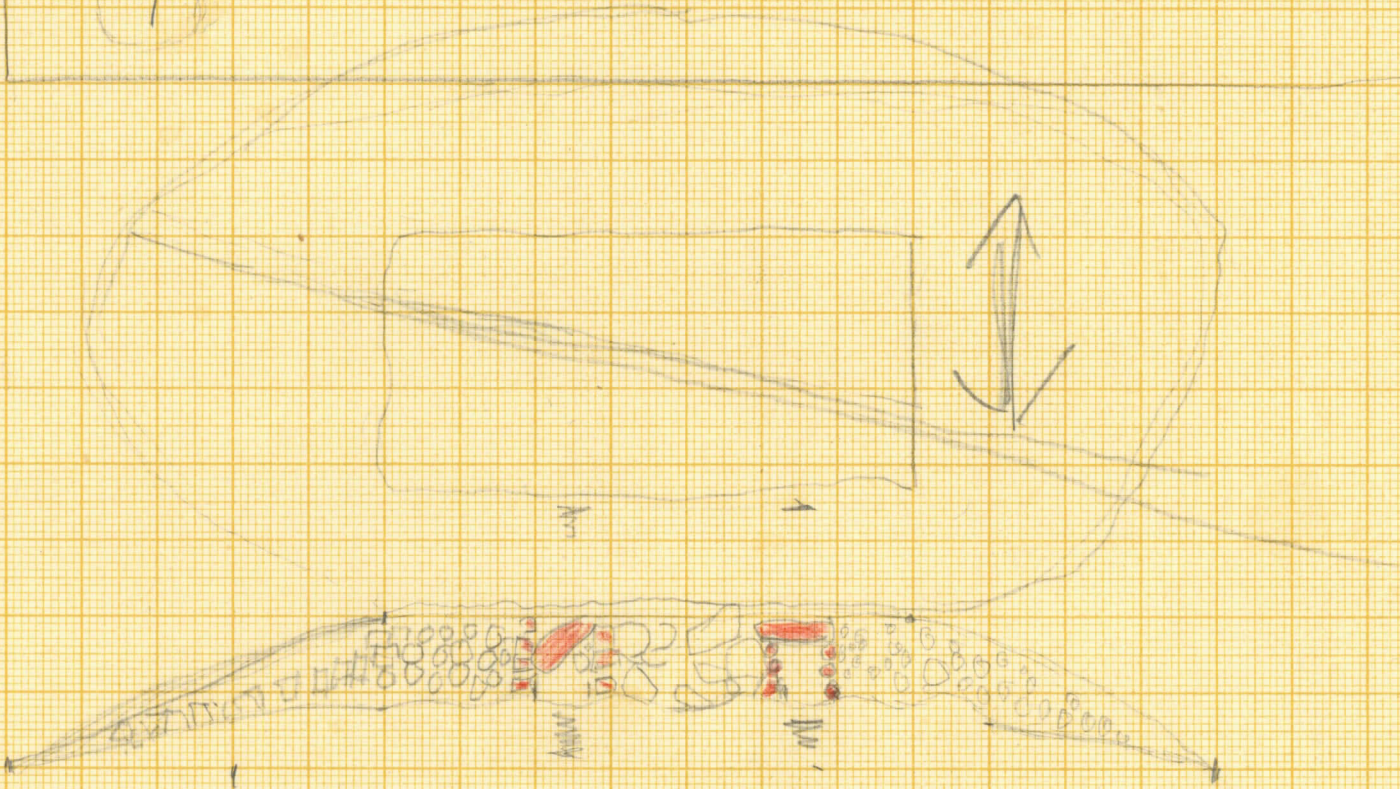
P.malja

Lasi

④

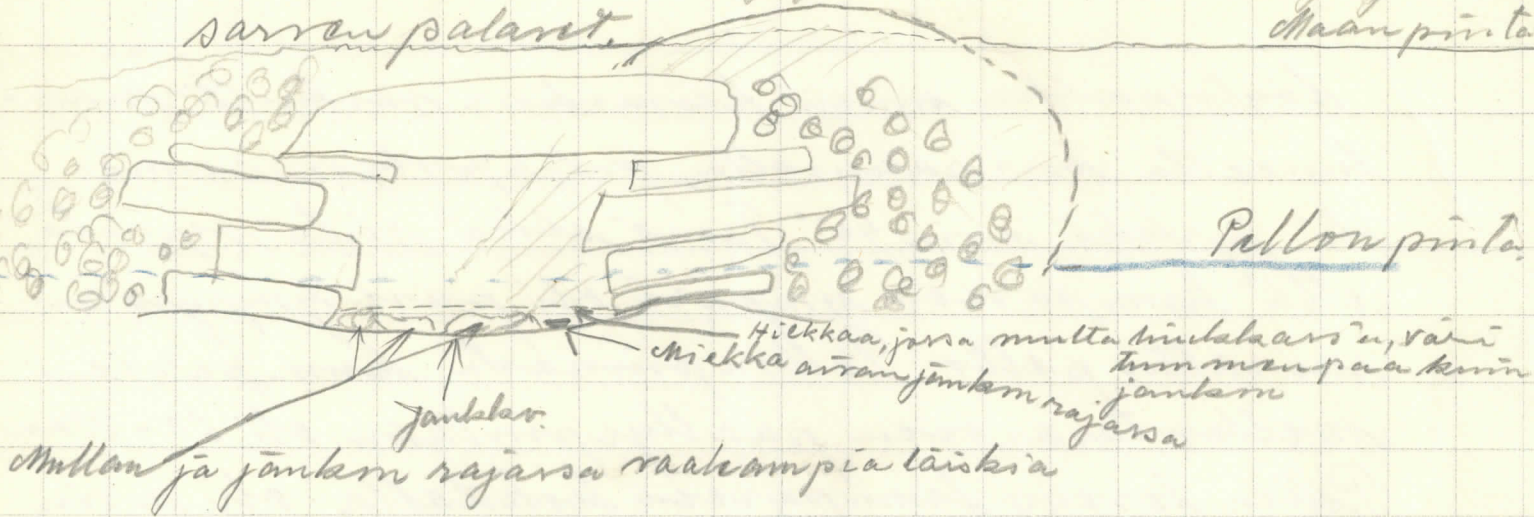
⑤

⑦

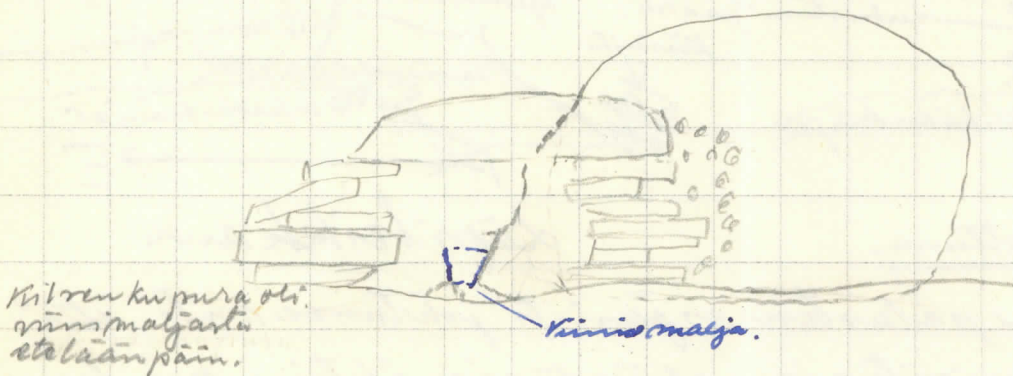

Laitila.

Toisena päivänä löytyi miekan palaset ja jousi-
sarran palaset. Maan pinta

Holvi muodostelma miesten palasten ja palaneen
mullan täyttämä. Mulla hiikkaita. Viimisarvenkär-
jen ja sarran palasten sijainti oli haudan korkei korkeiden
pituussumman, miekan suunta hieman pohjois-
etelä-suunnasta poiketen

Kivien kumpu oli
viimimaljasta
etelään päin.

Viimimalja.

Viimimalja oli puurissa astiassa ja korkea pronssi-
sarran palasten alla pintaan oli kiinnittyneenä
kangas ja kaislakeros, oletan viimimaljan
oleen käärityn ja suojatun taten puurissa
astian sisäosa siellä.

Toimen laanta oli rakenteeltaan samanlai-
nen, josta pienemmistä passista tehty.
Idäkkään käyjet sijastivat samoin are-
noissa ja parkouru laurin i mandaron.

Laitila Soukainen.

Roykkiö turpeesta puhdistettuna.
Valok. S:sta pain. L. 17527.

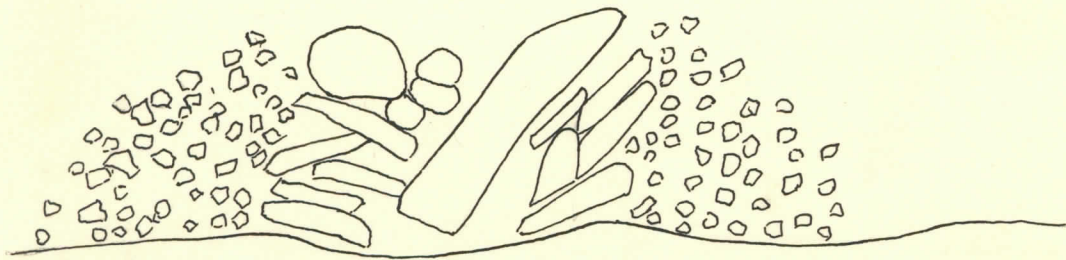

Sama kuva etäämpää. L. 17528.

Sama kuva etäämpää. L. 17529.

Elle Kivikoski 1953.

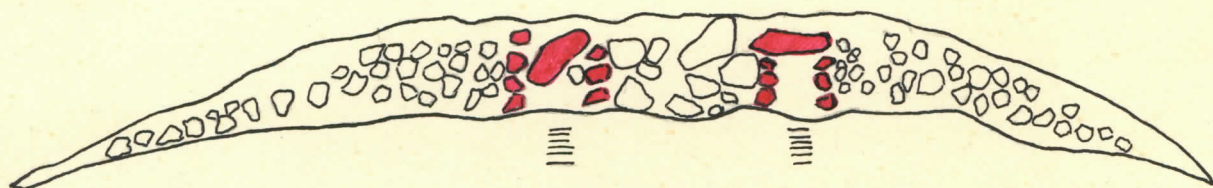
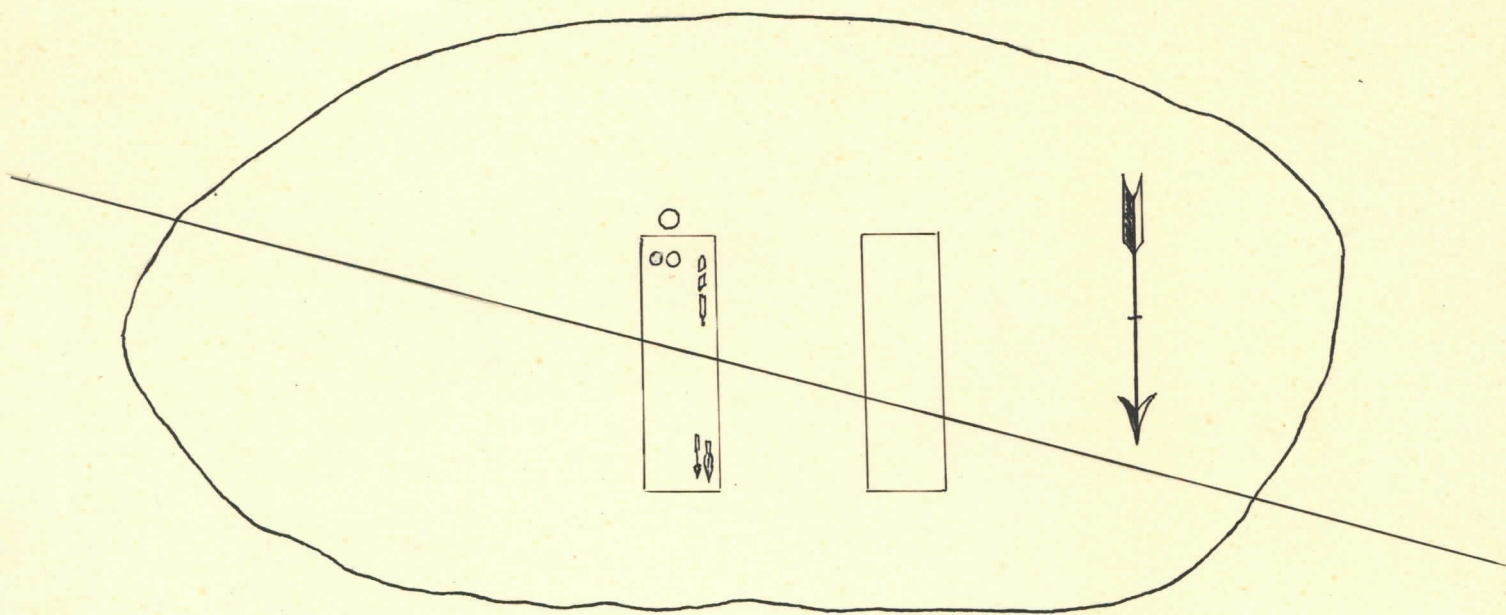

"Juomasawiroyhtiön" haudan N° 2
katepaasi valok. kansakoulun
pihalta. L. 17530.

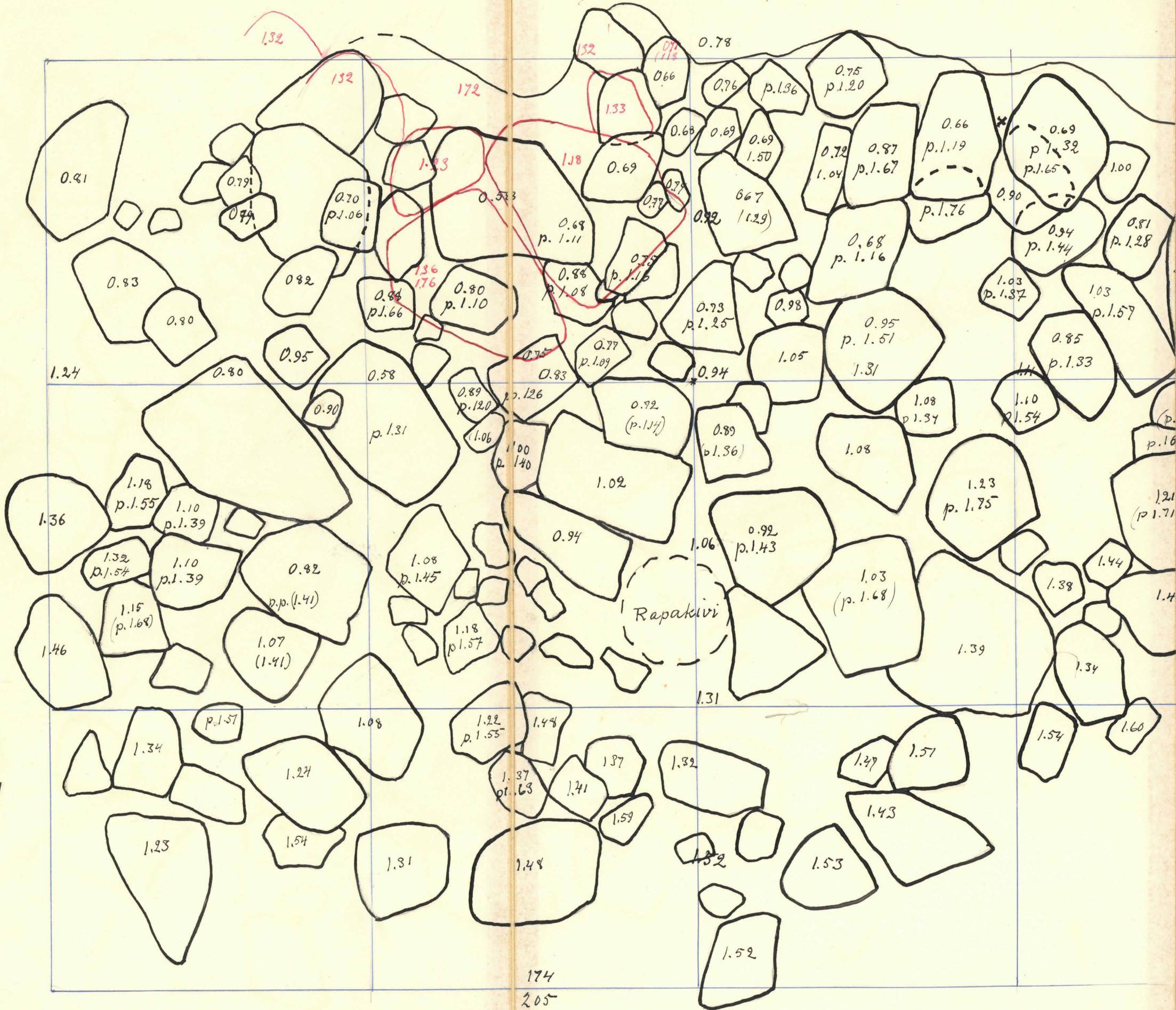
Sama valok. 1955 (levy
17530 a).

3

2

1

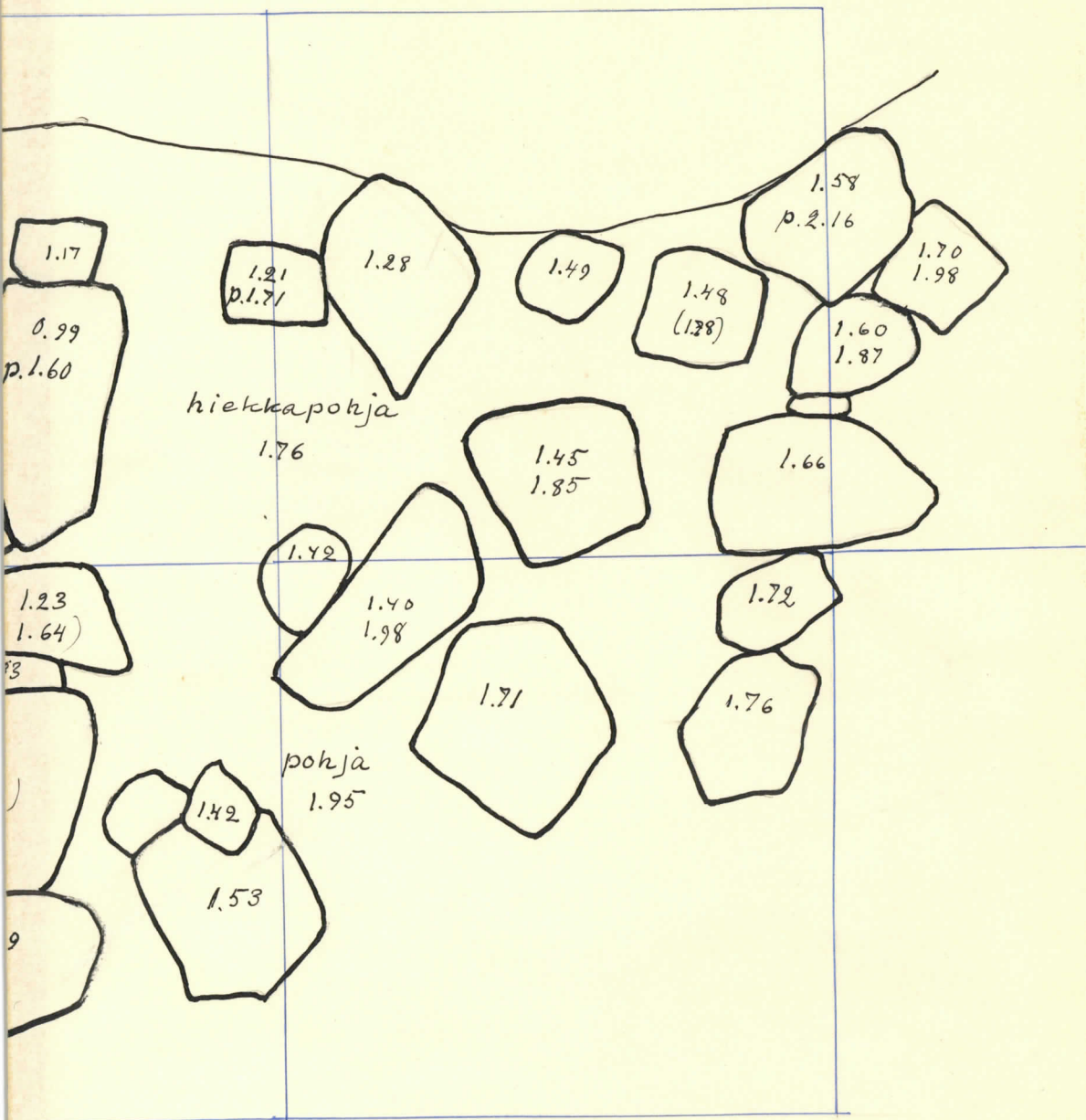
A

B

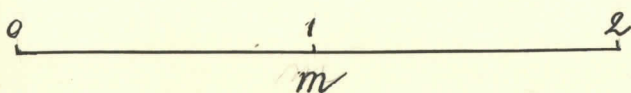
C

D

174
205

Laitila, Soukainen,
 Kansakoulun röykkiö
 E. Kivikoski 1953

E

F

